
HOMILADOR AYOLLARDA QANDLI DIABET KASALLIGINING KECHISHI VA UNING ONA HAMDA HOMILAGA TA'SIRI

Valiyeva Dilbar Axmedovna

Termiz Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchisi

e-mail: valiyevadilbar1963@gmail.com

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 20.04.2026

Revised: 21.04.2026

Accepted: 22.04.2026

KALIT SO'ZLAR:

*qandli diabet,
gestatsion diabet,
homiladorlik,
giperglikemiya, homila
rivojlanishi, asoratlar,
insulin, profilaktika*

Ushbu maqolada homilador ayollarda qandli diabet kasalligining kechishi, uning ona organizmi va homila rivojlanishiga ta'siri o'rganilgan. Qandli diabet homiladorlik davrida uchraydigan eng muhim endokrin kasalliklardan biri bo'lib, u turli asoratlar bilan kechishi mumkin. Tadqiqot davomida gestatsion va oldindan mavjud bo'lgan diabet turlari, ularning klinik belgilari, xavf omillari hamda asoratlari tahlil qilindi. Shuningdek, kasallikni erta aniqlash, nazorat qilish va profilaktika choralarining ahamiyati yoritilgan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, o'z vaqtida tashxis qo'yish va to'g'ri davolash ona va bola salomatligini saqlashda muhim omil hisoblanadi

Kirish. Hozirgi kunda qandli diabet butun dunyoda keng tarqalgan kasalliklardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, homilador ayollarda uchraydigan diabet alohida e'tiborni talab qiladi, chunki u nafaqat ayol salomatligiga, balki homila rivojlanishiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Homiladorlik davrida organizmda gormonal o'zgarishlar yuzaga keladi, bu esa insulin sezuvchanligining pasayishiga olib kelishi mumkin. Natijada gestatsion diabet rivojlanadi. Agar ushbu holat o'z vaqtida aniqlanmasa va nazorat qilinmasa, turli asoratlar kelib chiqadi.

Shu sababli, homilador ayollarda qandli diabet kasalligining kechishini o'rganish va uning oldini olish chora-tadbirlarini ishlab chiqish dolzarb masala hisoblanadi.

Adabiyotlar tahlili. So‘nggi yillarda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, gestatsion diabetning uchrash darajasi ortib bormoqda. Turli mualliflar bu holatni semirish, kamharakat turmush tarzi va noto‘g‘ri ovqatlanish bilan bog‘laydilar. Adabiyotlarda qayd etilishicha, qandli diabet bilan og‘rigan homilador ayollarda preeklampsiya, erta tug‘ruq va katta vaznli bola tug‘ilish ehtimoli yuqori bo‘ladi. Shuningdek, yangi tug‘ilgan chaqaloqlarda gipoglikemiya va nafas olish buzilishlari kuzatilishi mumkin. Ba‘zi tadqiqotlarda esa glyukozani qat‘iy nazorat qilish orqali ushbu asoratlarning oldini olish mumkinligi ta‘kidlangan. Bu esa diabetni boshqarishda kompleks yondashuv muhimligini ko‘rsatadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotda tahliliy va kuzatuv usullaridan foydalanildi. Ilmiy maqolalar, darsliklar va klinik tavsiyalar o‘rganildi hamda umumlashtirildi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi usullar qo‘llanildi:

- ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish
- taqqoslash usuli
- klinik kuzatuv natijalarini o‘rganish
- umumlashtirish

Shuningdek, homilador ayollarda uchraydigan diabet holatlarining asosiy ko‘rsatkichlari tahlil qilindi.

Asosiy qism

Homilador ayollarda qandli diabet ikki turga bo‘linadi:

1. Homiladorlikdan oldin mavjud bo‘lgan diabet
2. Gestatsion diabet (homiladorlik davrida paydo bo‘ladi)

Kasallikning asosiy belgilariga chanqash, tez-tez siydik ajratish, holsizlik va qon tarkibida glyukoza miqdorining oshishi kiradi.

Qandli diabet homiladorlik davrida quyidagi asoratlarga olib kelishi mumkin:

- ❖ preeklampsiya
- ❖ erta tug‘ruq
- ❖ homilaning ortiqcha vazn bilan tug‘ilishi (makrosomiya)
- ❖ homila rivojlanishining buzilishi

Homilaga ta‘siri esa quyidagicha namoyon bo‘ladi:

- tug‘ilgandan keyin gipoglikemiya
- nafas olish muammolari
- metabolik buzilishlar

Davolashda asosiy e‘tibor quyidagilarga qaratiladi:

- ✓ to‘g‘ri ovqatlanish rejimi

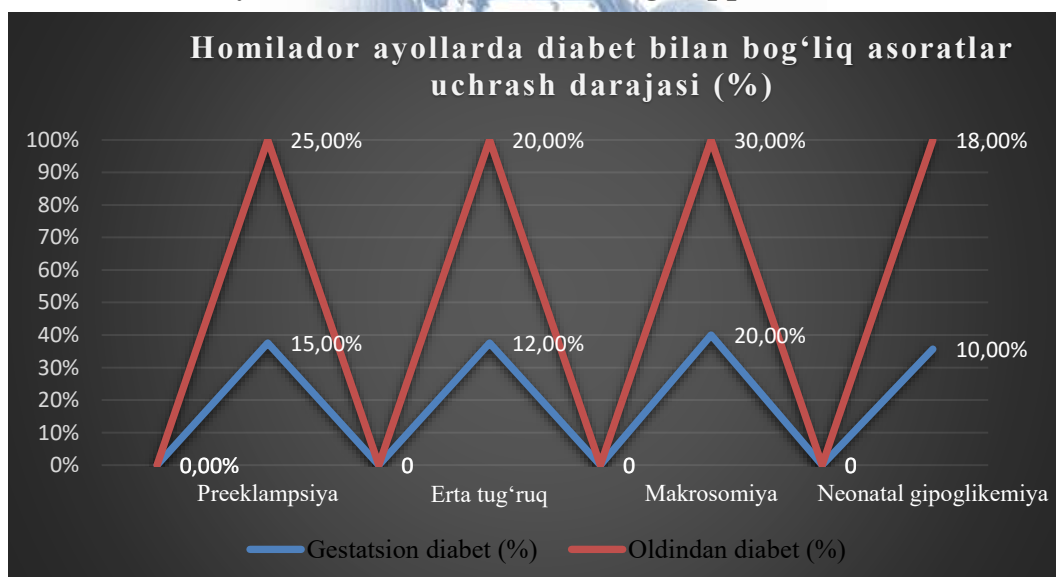
- ✓ jismoniy faollik
- ✓ qon glyukozasini muntazam nazorat qilish
- ✓ zarurat bo‘lganda insulin terapiyasi

Profilaktika choralariga esa sog‘lom turmush tarzini olib borish va muntazam tibbiy ko‘rikdan o‘tish kiradi.

1-jadval

Ko‘rsatkichlar	Sog‘lom homilador ayollar	Gestatsion diabetli ayollar	Oldindan diabeti bor ayollar
Qon glyukoza darajasi	Normal	Biroz yuqori	Yuqori
Insulin sezuvchanligi	Normal	Pasaygan	Ancha pasaygan
Preeklampsiya xavfi	Past	O‘rtacha	Yuqori
Homila vazni	Normal	Katta (makrosomiya)	Juda katta bo‘lishi mumkin
Tug‘ruq muddati	O‘z vaqtida	Ba‘zida erta	Ko‘pincha erta
Neonatal asoratlar	Kam	O‘rtacha	Yuqori

1-jadval. Xomilador ayollarda diabet holatlarining taqqoslanishi

1-diagramma. Homilador ayollarda diabet bilan bog‘liq asoratlar uchrash darajasi (%)

Xulosa Homilador ayollarda qandli diabet kasalligi ona va homila salomatligiga jiddiy ta’sir ko‘rsatadi. Kasallikni erta aniqlash va samarali nazorat qilish orqali asoratlarning oldini olish mumkin. Shu sababli, har bir homilador ayol tibbiy nazorat ostida bo‘lishi, glyukoza darajasi muntazam tekshirib borilishi zarur. Kompleks yondashuv va profilaktika choralarini kuchaytirish orqali sog‘lom avlodni dunyoga keltirish imkoniyati oshadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov X.T., Ismoilova N.A. Qandli diabet va homiladorlik. – Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2019.
2. Raximova D.S. Endokrin kasalliklar va homiladorlik patologiyasi. – Toshkent, 2021.
3. Abdullayeva M.K. Akusherlik va ginekologiyada zamonaviy yondashuvlar. – Toshkent, 2020.
4. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. Qandli diabet bo‘yicha klinik protokollar. – Toshkent, 2022.
5. World Health Organization. Diabetes in pregnancy: guidelines and recommendations. – Geneva, 2025.
6. American Diabetes Association. Standards of Medical Care in Diabetes – 2024. Diabetes Care Journal.
7. Lende M., Rijhsinghani A. Gestational Diabetes: Overview with Emphasis on Medical Management. International Journal of Environmental Research and Public Health, 2020.
5. Goedegebure E.A.R., et al. Pregnancy outcomes in women with gestational diabetes mellitus. BMC Pregnancy and Childbirth, 2018.